

Čís. 13105.

Předpis § 1018 obč. zák. neplatí při nezpůsobilosti zmocněnce k právnímu jednání.

Znalecký důkaz o tom, zda byl směnečný dlužník pro duševní chorobu v rozhodné době způsobilý se směnečně zavazovati, nebyl řádně proveden, spokojily-li se nižší soudy posudkem znalců slyšených v řízení o zbavení svéprávnosti.

(Rozh. ze dne 14. prosince 1933, Rv I 1929/33.)

Směnečný platební příkaz proti firmě Karel S. a proti Janu S-ovi ponechal procesní soud první stolice v platnosti a uvedl v otázku, o niž tu jde, v důvodech: Jde o to, zda jsou směnky ohledně firmy S. neplatné, poněvadž prokurista S. v době podpisů směnek byl choromyslným. Podle souhlasného udání obou stran byly směnky žalovanými podepsány dne 13. října 1931. Podle obchodního rejstříku byl Jan S. od 20. února 1931 prokuristou firmy Karel S. a jsou směnky S-em jako prokuristou firemně znamenány. Podle článku 42 obch. zák. je firma zavázána směnkami, které podepsal prokurista per pa, bez ohledu k tomu, zda byl prokurista v této době choromyslný, čili nic. To vyplývá z § 1018 obč. zák. ve spojení s § 6 a § 865 obč. zák. t. j. prohlášení prokuristy, jehož prokura je zapsána v obchodním rejstříku jest závazným pro firmu i tehdy, nemůže-li se prokurista pro vlastní osobu zavázati pro nedostatek rozumu. Proto musil býti směn. plat. příkaz proti firmě Karel S. ponechán v platnosti. Odvolací soud zrušil směnečný platební příkaz ohledně obou žalovaných. Důvody: Především jest poukázati k tomu, že napadený rozsudek běže za prokázáno, že duševní choroba Jana S-a, pro kterouž byl zbaven svéprávnosti usnesením ze dne 6. prosince 1932, existovala již v době podepsání směnek, t. j. dne 3. října 1931. Z téže skutečnosti vychází i obě odvolání, a také soud odvolací vychází z téhož zjištění prvního soudu. Za tohoto skutkového stavu věci posoudil však první soud věc nesprávně ohledně obou žalovaných. Pokud se týče Jana S-a vychází první soud z názoru, že nestačí, by prokázal, že jeho duševní choroba existovala již v době podepsání směnek, nýbrž i, že slabost jeho rozumu byla poznatelná ve styku s třetími osobami. Z důkazů svědeckých dospěl k závěru, že tomu tak bylo, takže směnečný závazek je platný. V první řadě jest poukázati k tomu, že první soud zaměňuje pojmy slabost rozumu a duševní choroba, což jsou dva pojmy skutkově a právně zcela rozdílné. Běží-li v souzeném případě o duševní chorobu, nelze se zabývati náležitostmi předepsanými pro slabost rozumu. Podle § 1 sm. zák. může se směnečně zavázati každý, kdo se může zavazovati smlouvami. Duševně choří se smlouvami zavazovati nemohou a nemohou proto bráti na se ani závazek směnečný. An Jan S. podle zjištění prvního soudu byl v době, kdy směnku podepsal, t. j. dne 3. října 1931, duševně chorý, nebyl směnečně způsobilý a nemohl se podpisem směnky zavázati k zaplacení směnečné částky. V důsledku toho nemůže býti odsouzen ku placení podle žalobní směnky a musí býti směnečný příkaz

platební ohledně něho zrušen. Pokud se týče firmy Karel S. vyslovil první soud v napadeném rozsudku názor, že podle čl. 42 obch. zák. firma je zavázána směnkami, které podepsal její prokurista bez ohledu k tomu, zda byl prokurista v té době choromyslným čili nic. Odvolává se při tom na ustanovení §§ 1018 a 865 obč. zák. a tvrdí, že prohlášení prokuristy je závazným pro firmu i tehdy, nemůže-li se prokurista pro vlastní osobu zavázati. Než názor ten je mylný. Nebyl-li Jan S. způsobilý zavazovati se směnečně, nebyl způsobilý ani zavázati směnečně firmu Karel S. Podle § 1018 obč. zák. záleží ovšem jen na schopnosti zmocnitele, jehož zmocněnec představuje, přes to však jest nutné, by zmocněnec byl schopen rozumné vůle, poněvadž jinak smlouva zmocňovací s ním je neplatná a nemůže tedy ani proti třetím osobám jeviti účinku. Byl-li tedy Jan S. v době podpisu směnky duševně chorý, nemohl zavázati ani jako prokurista firmu Karel S., závazek této firmy je neplatný a musel býti směnečný příkaz platební i ohledně ní zrušen.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvému soudu k novému projednání a rozhodnutí.

D ů v o d y :

Jest ovšem přisvědčiti právnímu názoru odvolacího soudu, že, byl-li žalovaný Jan S. v době podpisu zažalovaných směnek pro duševní chorobu nezpůsobilý směnečně se zavázati, nemohl takto zavázati jako prokurista ani spolužalovanou firmu Karel S., neboť ustanovení § 1018 obč. zák. neplatí pro případ nezpůsobilosti zmocněnce k právnímu jednání, poněvadž právní prohlášení takových osob jsou neplatná již podle všeobecné zásady § 865 obč. zák. Zástupce, jenž jest zbaven rozumu, nemůže býti způsobilý zastupovati jiného a nemůže uzavírati smlouvy jménem jiného.

Pokud se však týká zjištění rozhodné okolnosti, zda byl Jan S. pro duševní chorobu v rozhodné době způsobilý se směnečně zavázati, zůstalo řízení vadným. Tuto okolnost lze najisto postavit jen znaleckým posudkem, jež dovolatelka také nabízela. Soudy nižších stolic se spokojily v tomto směru posudkem znalců slyšených v řízení o zbavení svépravnosti Jana S-a. Nehledíc k tomu, že tento posudek jest nedostatečný, neboť v bodě v tomto sporu rozhodujícím, zda nezpůsobilost k právnímu jednání tu byla již v době podpisu směnek, není nijak odůvodněn, takže jej vůbec nelze přezkoumati, nelze v tom spatřovati provedení důkazu znaleckého vyhovující předpisům civilního řádu soudního. Tímto způsobem byla porušena nejen zásada bezprostřednosti ovládající soudní řízení sporné, nýbrž i právo dovolatelčino, dáti znalcům otázky podle § 289 c. ř. s. Poněvadž tato vada byla způsobilá zameziti úplně vysvětlení a důkladné posouzení rozepře (čís. 2 § 503 c. ř. s.), bylo dovolání vyhověti a rozhodnouti, jak se stalo.

Čís. 13106.

Ochrana nájemců (zákon ze dne 19. prosince 1931, čís. 210 sb. z. a n.).